

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเปรียบเทียบความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามตัวแปรเพศของนักเรียนและขนาดของโรงเรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยสร้างแบบสอบถามซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของนักเรียน ตอนที่ 2 ความรู้ด้านทัศนสุขภาพ ตอนที่ 3 ทักษะคิดด้านทัศนสุขภาพ และตอนที่ 4 การปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรซึ่งได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร จำนวน 450 คน (ชาย 226 คน หญิง 224 คน) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง แล้วนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เอส พี เอส เอส เอ็กซ์ (SPSSx) ของสถาบันคอมพิวเตอร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า “ที” และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way analysis of Variance) เพื่อทดสอบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ถ้าการทดสอบพบที่มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติก็ทำการทดสอบเป็นรายคู่ว่าค่าเฉลี่ยใดบ้างที่แตกต่างกันโดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method) ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 450 คน เป็นนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 13 คน แยกเป็นนักเรียนชาย 7 คน นักเรียนหญิง 6 คน เป็นนักเรียนในโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 57 คน แยกเป็นนักเรียนชาย 29 คน นักเรียนหญิง 28 คน และเป็นนักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 380 คน แยกเป็นนักเรียนชาย 190 คน นักเรียนหญิง 190 คน นักเรียนทั้งหมดส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 10-12 ปี

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวของนักเรียน

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งหมด ส่วนใหญ่การศึกษาของบิดา ร้อยละ 56.7 และมารดาร้อยละ 51.4 จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป อาชีพของบิดาคืออาชีพรับจ้างมากที่สุด รองลงมาคืออาชีพราชการ ส่วนมารดามีอาชีพค้าขายมากที่สุด รายได้ของครอบครัวอยู่ระหว่าง 10,001-30,000 บาทต่อเดือน จำนวนพี่น้องในครอบครัวมี 3-5 คน

2. ความรู้และการเปรียบเทียบความรู้ด้านทัศนสุขภาพ

ผลการศึกษาและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนน ความรู้ด้านทัศนสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร มีดังนี้

2.1 ผลการศึกษาค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ด้านทัศนสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.1.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยส่วนรวมมีความรู้ด้านทัศนสุขภาพอยู่ในระดับค่อนข้างดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเฉลี่ยมีความรู้ด้านทัศนสุขภาพดีมาก จำนวน 1 ข้อ คือ

ข้อ 1 การกระทำในข้อใดที่ไม่มีอันตรายต่อเหวี่ยงและฟัน

ข้อที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับ
ก่อนข้างดี มีจำนวน 12 ข้อ ได้แก่

- ข้อ 1 ข้อใดไม่ใช่หน้าที่ของฟัน
- ข้อ 2 ข้อใดคือส่วนประกอบของฟันที่ทำให้ปวดเมื่อฟันผุ
- ข้อ 3 ฟันแท้ซี่แรกจะเริ่มขึ้นเมื่ออายุเท่าไร
- ข้อ 5 ข้อใดคือสาเหตุของโรคฟันผุ
- ข้อ 8 ข้อใดคือการรักษาโรคฟันผุที่ยังไม่มีอาการปวด
- ข้อ 9 ข้อใดคือการรักษาโรคฟันผุที่มีอาการปวดบวม
- ข้อ 10 ข้อใดคืออาการของโรคฟันผุที่ต้องรีบรักษา
- ข้อ 11 ข้อใดคือสาเหตุที่สำคัญของโรคเหงือกอักเสบ
- ข้อ 12 ข้อใดคืออาการของโรคเหงือก
- ข้อ 16 ข้อใดคือประโยชน์ของยาสีฟันผสมฟลูออไรด์
- ข้อ 17 ข้อใดคือประโยชน์ของการเคลือบหลุมร่องฟันด้วยสาร
พลาสติก
- ข้อ 18 ข้อใดเป็นการดูแลเหงือกและฟันที่สำคัญที่สุด

ข้อที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความรู้อยู่ในระดับพอใช้
มีจำนวน 2 ข้อ ได้แก่

- ข้อ 6 ข้อใดคือลักษณะของฟันเริ่มผุ
- ข้อ 7 ข้อใดเป็นอันตรายที่เกิดจากโรคฟันผุ

ข้อที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความรู้อยู่ในระดับต้อง
ปรับปรุง มีจำนวน 3 ข้อ ได้แก่

- ข้อ 4 ฟันแท้ในข้อใดที่ขึ้นเป็นซี่แรก
- ข้อ 13 แปรงสีฟันที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร
- ข้อ 15 การแปรงฟันในข้อใดที่สามารถป้องกันฟันผุได้ดีที่สุด

2.1.2 เมื่อพิจารณาแยกตามเพศ พบว่านักเรียนชายมีความรู้ด้านทันตสุขภาพ
อยู่ในระดับพอใช้ ส่วนนักเรียนหญิงมีความรู้ด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับก่อนข้างดี

นักเรียนชายเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่นักเรียนชายส่วนใหญ่มีความรู้ด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 1 ข้อคือ

ข้อ 19 การกระทำในข้อใดที่ไม่มีอันตรายต่อเหงือกและฟัน

ข้อที่นักเรียนชายส่วนใหญ่มีความรู้ด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับพอใช้ จำนวน 9 ข้อ ได้แก่

ข้อ 2 ข้อใดคือส่วนประกอบของฟันที่ทำให้ปวดเมื่อฟันผุ

ข้อ 5 ข้อใดคือสาเหตุของโรคฟันผุ

ข้อ 7 ข้อใดเป็นอันตรายที่เกิดจากโคฟันผุ

ข้อ 8 ข้อใดคือการรักษาโรคฟันผุที่ยังไม่มีอาการปวด

ข้อ 9 ข้อใดคือการรักษาโรคฟันผุที่มีอาการปวดบวม

ข้อ 10 ข้อใดคืออาการของโรคฟันผุที่ต้องรีบรักษา

ข้อ 11 ข้อใดคือสาเหตุที่สำคัญของโรคเหงือกอักเสบ

ข้อ 17 ข้อใดคือประโยชน์ของการเคลือบหลุมร่องฟันด้วยสารพลาสติก

ข้อ 18 ข้อใดเป็นการดูแลเหงือกและฟันที่สำคัญที่สุด

ข้อที่นักเรียนชายส่วนใหญ่มีความรู้ด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับต้องปรับปรุง จำนวน 7 ข้อ ได้แก่

ข้อ 1 ข้อใดไม่ใช่หน้าที่ของฟัน

ข้อ 3 ฟันแท้ซี่แรกจะเริ่มขึ้นเมื่ออายุเท่าไร

ข้อ 4 ฟันแท้ในข้อใดที่ขึ้นเป็นซี่แรก

ข้อ 6 ข้อใดคือลักษณะของฟันเริ่มผุ

ข้อ 12 ข้อใดคืออาการของโรคเหงือกอักเสบ

ข้อ 13 แปรงสีฟันที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร

ข้อ 15 การแปรงฟันในข้อใดที่สามารถป้องกันฟันผุได้ดีที่สุด

ส่วนนักเรียนหญิงเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่นักเรียนหญิงส่วนใหญ่มีความรู้ด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 4 ข้อ ได้แก่

ข้อ 8 ข้อใดคือการรักษาโรคฟันผุที่ยังไม่มีอาการปวด

ข้อ 14 ข้อใดคือวิธีแปรงฟันที่ถูกต้อง

ข้อ 19 การกระทำในข้อใดที่ไม่มีอันตรายต่อเหงือกและฟัน

ข้อ 20 อาหารในข้อใดที่ช่วยเสริมสร้างให้กระดูกและฟันแข็งแรง

ข้อที่นักเรียนหญิงส่วนใหญ่มีความรู้ด้านทันตสุขภาพ อยู่ในระดับ
ค่อนข้างดี จำนวน 2 ข้อ ได้แก่

ข้อ 7 ข้อใดเป็นอันตรายที่เกิดจากโรคฟันผุ

ข้อ 13 แปรงสีฟันที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร

ข้อที่นักเรียนหญิงส่วนใหญ่มีความรู้ด้านทันตสุขภาพ อยู่ในระดับพอ
ใช้ จำนวน 1 ข้อคือ

ข้อ 15 การแปรงฟันในข้อใดที่สามารถป้องกันฟันผุได้ดีที่สุด

ข้อที่นักเรียนหญิงส่วนใหญ่มีความรู้ด้านทันตสุขภาพ อยู่ในระดับ
ต้องปรับปรุงจำนวน 1 ข้อคือ

ข้อ 4 ฟันแท้ในข้อใดที่ขึ้นเป็นซี่แรก

2.2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ด้านทันตสุขภาพของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 โดยส่วนรวมระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง พบว่า มีความรู้แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงมีความรู้ด้านทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนชาย
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงพบว่า มีความรู้ด้านทันตสุขภาพแตก
ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงมีความรู้ด้านทันตสุขภาพดีกว่า
นักเรียนชายทุกข้อ จำนวน 20 ข้อ ได้แก่

1. ข้อใดไม่ใช่หน้าที่ของฟัน
2. ข้อใดคือส่วนประกอบของฟันที่ทำให้ปวดเมื่อฟันผุ
3. ฟันแท้ซี่แรกจะเริ่มขึ้นเมื่ออายุเท่าไร
4. ฟันแท้ในข้อใดที่ขึ้นเป็นซี่แรก
5. ข้อใดคือสาเหตุของโรคฟันผุ
6. ข้อใดเป็นลักษณะของฟันเริ่มผุ
7. ข้อใดเป็นอันตรายที่เกิดจากโรคฟันผุ

8. ข้อใดคือการรักษาโรคฟันผุที่ยังไม่มีอาการปวด
9. ข้อใดคือการรักษาโรคฟันผุที่มีอาการปวดบวม
10. ข้อใดคืออาการของโรคฟันผุที่ต้องรีบรักษา
11. ข้อใดคือสาเหตุที่สำคัญของโรคเหงือกอักเสบ
12. ข้อใดคืออาการของโรคเหงือกอักเสบ
13. แปรงสีฟันที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร
14. ข้อใดคือวิธีแปรงฟันที่ถูกต้อง
15. การแปรงฟันในข้อใดที่สามารถป้องกันฟันผุได้ดีที่สุด
16. ข้อใดคือประโยชน์ของยาสีฟันผสมฟลูออไรด์
17. ข้อใดคือประโยชน์ของการเคลือบหลุมร่องฟันด้วยสารพลาสติก
18. ข้อใดเป็นการดูแลเหงือกและฟันที่สำคัญที่สุด
19. การกระทำในข้อใดที่ไม่มีอันตรายต่อเหงือกและฟัน
20. อาหารในข้อใดที่ช่วยเสริมสร้างให้กระดูกและฟันแข็งแรง

2.3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ด้านทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยส่วนรวมระหว่างนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ พบว่ามีความรู้ด้านทันตสุขภาพไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า มีความรู้ด้านทันตสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 ข้อได้แก่

- ข้อ 5 ข้อใดคือสาเหตุของโรคฟันผุ
- ข้อ 8 ข้อใดคือการรักษาโรคฟันผุที่ยังไม่มีอาการปวด
- ข้อ 9 ข้อใดคือการรักษาโรคฟันผุที่มีอาการปวดบวม
- ข้อ 15 การแปรงฟันในข้อใดที่สามารถป้องกันฟันผุได้ดีที่สุด

2.3.1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ด้านทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ ข้อ 5 เป็นรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ พบว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีความรู้ด้านทันตสุขภาพในข้อ 5 ดีกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่และนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความรู้ด้านทันตสุขภาพในข้อ 5 ดีกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดกลาง

2.3.2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ด้านทัศนสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ ข้อ 8 เป็นรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ พบว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่มีความรู้ด้านทัศนสุขภาพในข้อ 8 ดีกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดกลาง

2.3.3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ด้านทัศนสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ ข้อ 9 เป็นรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ พบว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่มีความรู้ด้านทัศนสุขภาพในข้อ 9 ดีกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดกลาง

2.3.4 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ด้านทัศนสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ ข้อ 15 เป็นรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ พบว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความรู้ด้านทัศนสุขภาพในข้อ 15 ดีกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

3. ทศนคติและการเปรียบเทียบทัศนคติด้านทัศนสุขภาพ

ผลการศึกษาและเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้านทัศนคติทัศนสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร มีดังนี้

3.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยส่วนรวมมีทัศนคติด้านทัศนสุขภาพอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่มีทัศนคติด้านทัศนสุขภาพอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 3 ข้อ ได้แก่

ข้อ 1 แม้ว่าจะเป็นพืชน้ำนมก็จำเป็นต้องดูแลเอาใจใส่ เพราะเป็นรากฐานของพืชน้ำ

ข้อ 10 การดูแลเอาใจใส่เหงือกและพืชน้ำเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกคนต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

ข้อ 20 การไปให้หมอฟันตรวจฟันเป็นเรื่องที่ทุกคนควรกระทำ

ข้อที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่มีทัศนคติด้านทัศนสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ข้อ ได้แก่

ข้อ 6 การที่ฟันผุง่ายเนื่องจากมีแมงกินฟันอยู่ในปาก

ข้อ 13 การบ้วนปากด้วยน้ำธรรมดาอาจกำจัดแผ่นคราบฟันได้

ข้อ 16 สารขัดฟันที่หยาบในยาสีฟันสามารถทำให้ฟันสึกได้

ข้อที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่มีทัศนคติด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับพอใช้ จำนวน 1 ข้อคือ

ข้อ 11 เมื่ออายุมากขึ้นหรือวัยชรา ฟันก็จะหลุดไปตามธรรมชาติ

3.1.1 เมื่อพิจารณาแยกตามเพศ พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับดี

นักเรียนชาย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่นักเรียนชายส่วนใหญ่มีทัศนคติด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 1 ข้อคือ

ข้อ 20 การไปให้หมอฟันตรวจฟันเป็นเรื่องที่ทุกคนควรกระทำ

ข้อที่นักเรียนชายส่วนใหญ่มีทัศนคติด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ข้อได้แก่

ข้อ 13 การบ้วนปากด้วยน้ำธรรมดาอาจกำจัดแผ่นคราบฟันได้

ข้อ 16 สารขัดฟันที่หยาบในยาสีฟันสามารถทำให้ฟันสึกได้

ข้อที่นักเรียนชายส่วนใหญ่มีทัศนคติด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับพอใช้ จำนวน 2 ข้อ ได้แก่

ข้อ 6 การที่ฟันผุง่าย เนื่องจากมีแมงกินฟันอยู่ในปาก

ข้อ 11 เมื่ออายุมากขึ้นหรือวัยชรา ฟันก็จะหลุดไปตามธรรมชาติ

3.1.2 ส่วนนักเรียนหญิง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่นักเรียนหญิงส่วนใหญ่มีทัศนคติด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 4 ข้อได้แก่

ข้อ 1 แม้ว่าจะเป็นฟันน้ำนมก็จำเป็นต้องดูแลเอาใจใส่ เพราะเป็นรากฐานของฟันแท้

ข้อ 7 การใช้ฟันเปิดขวดต่าง ๆ แสดงถึงการมีฟันที่แข็งแรง

ข้อ 10 การดูแลเอาใจใส่เหงือกและฟันถือเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกคนต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

ข้อ 20 การไปให้หมอฟันตรวจฟันเป็นเรื่องที่ทุกคนควรกระทำ

ข้อที่นักเรียนหญิงส่วนใหญ่มีทัศนคติด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ข้อได้แก่

ข้อ 6 การที่ฟันผุง่าย เนื่องจากมีแมงกินฟันอยู่ในปาก

ข้อ 13 การบ้วนปากด้วยน้ำธรรมดากำจัดแผ่นคราบฟันได้

ข้อ 16 สารขัดฟันที่หยาบในยาสีฟันสามารถทำให้ฟันสึกได้

ข้อที่นักเรียนหญิงส่วนใหญ่มีทัศนคติด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับพอใช้ จำนวน 1 ข้อคือ

ข้อ 11 เมื่ออายุมากขึ้นหรือวัยชรา ฟันก็จะหลุดไปตามธรรมชาติ

3.2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนน ทัศนคติด้านทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติด้านทันตสุขภาพ โดยส่วนรวมระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง พบว่า มีทัศนคติด้านทันตสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงมีทัศนคติด้านทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนชาย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง พบว่า มีทัศนคติด้านทันตสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงมีทัศนคติด้านทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนชาย จำนวน 18 ข้อ ได้แก่

ทัศนคติทางบวก

3.2.1 แม้ว่าจะเป็นฟันน้ำนมก็จำเป็นต้องดูแลเอาใจใส่ เพราะเป็นรากฐานของฟันแท้

3.2.2 ฟันแท้ใช้ได้ตลอดชีวิตถ้ารักษาให้ดี

3.2.3 ช่วงเวลาการขึ้นของฟันแท้ ถือเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกคนควรทราบ

3.2.4 การทราบสาเหตุของโรคฟันผุ และโรคเหงือกอักเสบถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดูแลรักษาฟัน

3.2.5 การใช้ฟันตรงตามหน้าที่ของฟันแต่ละประเภทเป็นสิ่งจำเป็นมาก

3.2.6 สุขภาพที่ดีของฟันและเหงือกสำคัญต่อสุขภาพร่างกายด้วย

3.2.7 การดูแลเอาใจใส่เหงือก และฟันถือเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกคนต้องปฏิบัติ
อย่างสม่ำเสมอ

3.2.8 การกินอาหารบำรุงฟันถือเป็นการดูแลเอาใจใส่ฟันที่สำคัญอย่างหนึ่ง

3.2.9 การกินอาหารที่หวานและเหนียวติดฟันทำให้ฟันผุได้ง่ายขึ้น

3.2.10 การแปรงฟันด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ สามารถป้องกันฟันผุได้

3.2.11 สารขัดฟันที่หยาบในยาสีฟันสามารถทำให้ฟันสึกได้

3.2.12 การอ้าปากส่องกระจกตรวจดูเหงือกและฟันด้วยตนเองบ่อย ๆ เป็น
การดูแลเอาใจใส่สุขภาพในช่องปากที่สำคัญอย่างหนึ่ง

3.2.13 โรคเหงือกอักเสบมีโอกาสเป็นในเด็กนักเรียนได้

3.2.14 โรคเหงือกอักเสบนั้นสามารถป้องกันได้

ทัศนคติด้านลบ

3.2.15 ไม่มีวิธีการใด ๆ ที่จะป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบได้

3.2.16 การที่ฟันผุง่าย เนื่องจากมีแมงกินฟันอยู่ในปาก

3.2.17 การใช้ฟันเปิดขวดต่าง ๆ แสดงถึงการมีฟันที่แข็งแรง

3.2.18 การบ้วนปากด้วยน้ำธรรมดาอาจกำจัดแผ่นคราบฟันได้

3.3 ผลการเปรียบเทียบทัศนคติด้านทันตสุขภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยส่วนรวม พบว่า
ทัศนคติด้านทันตสุขภาพไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาเป็น
รายข้อแล้วพบว่าทัศนคติด้านทันตสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน
2 ข้อได้แก่

ข้อ 10 การดูแลเอาใจใส่เหงือกและฟันถือเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกคนต้องปฏิบัติ
อย่างสม่ำเสมอ

ข้อ 15 การแปรงฟันด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ สามารถป้องกันฟันผุได้

3.3.1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติด้านทันตสุขภาพของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่
ข้อ 10 เป็นรายชื่อโดยวิธีของเซฟเฟ พบว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีทัศนคติด้านทันตสุขภาพ
ในข้อ 10 ดีกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดกลาง

3.3.2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติด้านทัศนสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ ข้อ 15 เป็นรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ พบว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีทัศนคติด้านทัศนสุขภาพในข้อ 15 ดีกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดกลาง

4. การปฏิบัติและการเปรียบเทียบการปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพ

ผลการศึกษาและเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

4.1 ผลการศึกษาค่าเฉลี่ยคะแนน การปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

4.1.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยส่วนรวมมีการปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพอยู่ในระดับค่อนข้างดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพอยู่ในระดับดี จำนวน 1 ข้อ คือ

ข้อ 1 ฉันแปรงฟันเมื่อตื่นนอนตอนเช้า

ข้อที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพอยู่ในระดับพอใช้ จำนวน 7 ข้อ แบ่งเป็น

การปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพทางบวก ได้แก่

ข้อ 2 ฉันแปรงฟันหลังอาหารเช้า

ข้อ 3 ฉันแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน

ข้อ 6 ฉันเก็บรักษาแปรงสีฟันไว้ที่โรงเรียนโดยแขวนไว้ในที่แห้งง่ายไม่อับชื้น

ข้อ 17 ฉันใช้ไหมขัดฟัน

ข้อ 20 ฉันไปตรวจฟันกับหมอฟันปีละ 2 ครั้ง แม้ว่าจะไม่มีอาการผิดปกติ

การปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพทางลบ ได้แก่

ข้อ 12 ฉันดื่มน้ำหวาน หรือน้ำอัดลมขณะอยู่ที่บ้าน

ข้อ 13 ฉันดื่มน้ำหวาน หรือน้ำอัดลมขณะอยู่ที่โรงเรียน

4.1.2 เมื่อพิจารณาแยกตามเพศ พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีการปฏิบัติด้านสุขภาพอยู่ในระดับค่อนข้างดี

นักเรียนชาย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่นักเรียนชายมีการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับดี จำนวน 1 ข้อ คือ

ข้อ 1 ฉันทรงฟันเมื่อตื่นนอนตอนเช้า

ข้อที่นักเรียนชายมีการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับพอใช้ จำนวน 7 ข้อ แบ่งเป็น

การปฏิบัติด้านทันตสุขภาพทางบวก ได้แก่

ข้อ 2 ฉันทรงฟันหลังอาหารเช้า

ข้อ 3 ฉันทรงฟันหลังอาหารกลางวัน

ข้อ 6 ฉันทนเก็บรักษาแปรงสีฟันไว้ที่โรงเรียน โดยแขวนไว้ในที่แห้งง่าย ไม่อับชื้น

ข้อ 17 ฉันทใช้ไหมขัดฟัน

ข้อ 20 ฉันทไปตรวจฟันกับหมอฟันปีละ 2 ครั้ง แม้ว่าจะไม่มีอาการผิดปกติ

การปฏิบัติด้านทันตสุขภาพทางลบ ได้แก่

ข้อ 12 ฉันทดื่มน้ำหวาน หรือน้ำอัดลมขณะอยู่ที่บ้าน

ข้อ 13 ฉันทดื่มน้ำหวาน หรือน้ำอัดลมขณะอยู่ที่โรงเรียน

ส่วนนักเรียนหญิง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่นักเรียนหญิงมีการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับดี จำนวน 8 ข้อ แบ่งเป็น

การปฏิบัติด้านทันตสุขภาพทางบวก ได้แก่

ข้อ 1 ฉันทรงฟันเมื่อตื่นนอนตอนเช้า

ข้อ 5 ฉันทรงฟันบนด้วยวิธีปิดล่าง ฟันล่างปิดขึ้นบน ด้านบนเคี้ยวถูไปมา

ข้อ 7 ฉันทนเก็บรักษาแปรงสีฟันไว้ที่บ้านโดยแขวนไว้ในที่แห้งง่าย ไม่อับชื้น

ข้อ 8 ฉันทเปลี่ยนแปรงสีฟันเมื่อขนแปรงบานออก

ข้อ 9 ฉันทรงฟันด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์

ข้อ 15 ฉันทกินผักและผลไม้

ข้อ 16 ฉันทึ่มนม

การปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพทางลบ ได้แก่

ข้อ 19 ฉันทึ่ช้ยาแก้ปวดชนิดผง หรือชนิดเม็ดบดละเอียดใส่รูฟัน
เพื่อระงับอาการปวดฟัน

ข้อที่นักเรียนหญิงมีการปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพอยู่ในระดับพอใช้
จำนวน 6 ข้อ แบ่งเป็น

การปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพทางบวก ได้แก่

ข้อ 2 ฉันทึ่แปรงฟันหลังอาหารเช้า

ข้อ 3 ฉันทึ่แปรงฟันหลังอาหารกลางวัน

ข้อ 6 ฉันทึ่เก็บรักษาแปรงสีฟันไว้ที่โรงเรียน โดยแขวนไว้ในที่
แห้งง่าย ไม่อับชื้น

ข้อ 17 ฉันทึ่ใช้ไหมขัดฟัน

การปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพทางลบ ได้แก่

ข้อ 12 ฉันทึ่ดื่มน้ำหวาน หรือน้ำอัดลม ขณะอยู่ที่บ้าน

ข้อ 13 ฉันทึ่ดื่มน้ำหวานหรือน้ำอัดลม ขณะอยู่ที่โรงเรียน

4.2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนน การปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

4.2.1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพ โดย
ส่วนรวมระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง พบว่า การปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพแตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงมีการปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพดีกว่านักเรียนชาย
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง พบว่า มีการปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงมีการปฏิบัติดีกว่านักเรียนชาย
จำนวน 12 ข้อ แบ่งเป็น

การปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพทางบวก ได้แก่

ข้อ 1 ฉันทึ่แปรงฟันเมื่อตื่นนอนตอนเช้า

ข้อ 2 ฉันทึ่แปรงฟันหลังอาหารเช้า

ข้อ 4 ฉันทึ่แปรงฟันหลังอาหารเย็น

- ข้อ 5 ฉันทประพินบนด้วยวิธีปิดลงล่าง ฟินล่างปิดขึ้นบน ด้าน
บนเคี้ยวถูไปมา
- ข้อ 7 ฉันทเก็บรักษาประพินไว้ที่บ้านโดยแขวนไว้ในที่แห้ง
ง่าย ไม่อับชื้น
- ข้อ 8 ฉันทเปลี่ยนประพินเมื่อขนประพินบานออก
- ข้อ 9 ฉันทประพินด้วยยาสีพินผสมฟลูออไรด์
- ข้อ 14 ฉันทกินอาหารทะเลประเภทปู ปลา กุ้ง หอย
- ข้อ 15 ฉันทกินผัก ผลไม้
- ข้อ 16 ฉันทดื่มนม
- ข้อ 18 ฉันทใช้ไหมขัดฟัน

การปฏิบัติด้านทันตสุขภาพทางลบ ได้แก่

- ข้อ 19 ฉันทใช้ยาแก้ปวดชนิดผง หรือชนิดเม็ดบดละเอียดใส่รูฟัน
เพื่อระงับอาการปวดฟัน

4.3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพ โดยส่วนรวม ระหว่างนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ พบว่า การปฏิบัติด้านทันตสุขภาพไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีการปฏิบัติที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ข้อ ได้แก่

- ข้อ 8 ฉันทเปลี่ยนประพินเมื่อขนประพินบานออก
- ข้อ 15 ฉันทกินผักและผลไม้
- ข้อ 20 ฉันทไปตรวจฟันกับหมอฟันปีละ 2 ครั้ง แม้ว่าจะไม่มีอาการผิดปกติ

4.3.1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ ข้อ 8 เป็นรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ พบว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพในข้อ 8 ดีกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดกลาง

4.3.2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่

ข้อ 15 เป็นรายชื่อโดยวิธีของเซฟเฟ พบว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีการปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพในข้อ 15 ดีกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดกลาง

4.3.3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ ข้อ 20 เป็นรายชื่อโดยวิธีของเซฟเฟ พบว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพในข้อ 20 ดีกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดกลาง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย เรื่องความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายในประเด็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. ความรู้ด้านทัศนสุขภาพ

ผลการศึกษาและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนน ความรู้ด้านทัศนสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร โดยรวมเป็นรายด้านและเป็นรายข้อ ดังนี้

1.1 ระดับความรู้

1.1.1 เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวม จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความรู้ด้านทัศนสุขภาพอยู่ในระดับค่อนข้างดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

ประการแรก ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีกิจกรรม การเรียนการสอนทัศนศึกษา ซึ่งกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการจัดทำขึ้น เพื่อให้ครูประถมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งแผนการสอนทัศนศึกษา ซึ่งทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และกองทันตสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกันจัดทำขึ้นในรูปของคู่มือสำหรับครูในการปฏิบัติงานโครงการส่งเสริมทัศนสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา รวมทั้งวิธีการเรียนการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการฝึกนักเรียนให้คิดเป็นทำเป็น และแก้ไขปัญหาเป็นนั่นได้นั้นให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญของการมีทัศนสุขภาพที่สมบูรณ์ สามารถ

ดูแลเอาใจใส่ทันตสุขภาพของตนเองได้อย่างถูกต้อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมทันตสุขภาพโดยการรณรงค์จัดสัปดาห์การแปรงฟัน และการจัดนิทรรศการทันตสุขภาพซึ่งกิจกรรมส่งเสริมทันตสุขภาพนี้จะเน้นการให้ความรู้ด้านทันตสุขภาพที่ถูกต้องจึงทำให้ความรู้ด้านทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับค่อนข้างดี ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยของ สุนทร ปานสกุล (2530) ที่พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 5 มีความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพอยู่ในระดับพอใช้

ประการที่สอง นักเรียนอาจได้รับการอบรมสั่งสอนจากบิดามารดาจากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนอาศัยอยู่กับบิดามารดา ซึ่งส่วนใหญ่มีการศึกษาจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่าขึ้นไป ซึ่งการศึกษาจะพัฒนาคนในด้านต่าง ๆ ให้ดีขึ้น รวมทั้งความรู้ด้านทันตสุขภาพด้วย เมื่อบิดามารดามีความรู้ด้านทันตสุขภาพที่ดีจะสามารถอบรมสั่งสอนความรู้ด้านทันตสุขภาพให้แก่เด็กได้อย่างถูกต้อง ซึ่งทำให้นักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความรู้ด้านทันตสุขภาพค่อนข้างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพ กลีบบัว (2524) ที่พบว่า นักเรียนที่บิดามารดาจบการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีปัญหาสุขภาพเหงือกและฟันสูงกว่านักเรียนที่บิดามารดาจบการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และจากการวิจัยของ โฮม และคณะ (1975) พบว่าเด็กที่มีผู้ปกครองมีการศึกษาสูงขึ้น จะมีฟันผุน้อยกว่าเด็กที่มีผู้ปกครองการศึกษาต่ำ แสดงให้เห็นว่าการศึกษาของบิดามารดาสูงย่อมอบรมให้นักเรียนมีความรู้ในการป้องกันโรคฟันผุได้ดี ก่อให้เกิดความรู้ด้านทันตสุขภาพที่ค่อนข้างดีดังกล่าว

ประการที่สาม การให้บริการด้านทันตกรรมที่ครอบคลุมมากกว่าในต่างจังหวัด ทำให้กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนาทั้งทางด้านวิชาการและการให้บริการด้านทันตสาธารณสุขของประเทศ โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานทันตสาธารณสุข 2 หน่วยงานคือ กระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานอนามัยของกรุงเทพมหานคร ทำให้สามารถใช้สื่อต่าง ๆ ทั้งด้านวิชาการและการบริการทันตกรรมเป็นแหล่งเผยแพร่ให้ความรู้ด้านข้อมูลข่าวสารทันตกรรมจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลให้การพัฒนาความรู้ของประชาชนและเด็กนักเรียนให้อยู่ในระดับค่อนข้างดีดังกล่าว

จากเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จึงน่าจะมีส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร มีความรู้ด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับค่อนข้างดี

1.1.2 เมื่อพิจารณาความรู้ด้านทันตสุขภาพเป็นรายชื่อ จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความรู้ที่อยู่ในระดับต้องปรับปรุง จำนวน 3 ข้อดังนี้

1. ฟันแท้ในข้อใดที่ขึ้นเป็นซี่แรก
2. แปรงสีฟันที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร
3. การแปรงฟันในข้อใดที่สามารถป้องกันฟันผุได้ดีที่สุด

การที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความรู้ดังกล่าวอยู่ในระดับต้องปรับปรุงอาจเนื่องมาจาก

ประการแรก ข้อคำถามทั้ง 3 ข้อนี้มีความยากง่ายอยู่ในช่วง 0.30-0.65 ซึ่งถือว่าเป็นข้อคำถามที่อยู่ในระดับค่อนข้างยากถึงง่ายพอเหมาะ และมีค่าอำนาจจำแนก 0.50 ซึ่งสามารถแยกกลุ่มนักเรียนที่ได้คะแนนสูงกับนักเรียนที่ได้คะแนนต่ำได้ดี ทำให้นักเรียนไม่สามารถตอบข้อคำถามเหล่านี้ได้ถูกต้อง การที่นักเรียนไม่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าว ทำให้นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับโรคในช่องปากดังจะเห็นได้จากสถิติโรคในช่องปากของนักเรียน ระดับประถมศึกษาจากการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพครั้งที่ 4 พ.ศ.2537 ที่พบโรคในช่องปากของนักเรียนประถมศึกษาสูง และมีแนวโน้มสูงขึ้นโดยเฉพาะกับฟันกรามแท้ซี่ที่หนึ่งที่ขึ้นมาเป็นซี่แรก และจากการวิจัยของจากรุวรรณ ตันกุลานันท์ (2538) ที่พบว่าอัตราฟันผุ ถอนอุด ของฟันกรามแท้ซี่ที่หนึ่งยังคงสูงมาก ส่วนข้อคำถามในการเลือกลักษณะของแปรงสีฟันที่ดี และการแปรงฟันที่สามารถป้องกันฟันผุได้ดีที่สุดนั้น ยิ่งมองเห็นได้ชัดว่าการป้องกันโรคในช่องปากยังไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้

ประการที่สอง การสอนทันตสุขภาพในนักเรียนประถมศึกษา ครูผู้สอนอาจจะไม่ได้เน้นให้นักเรียนมีความรู้ในข้อฟันแท้ซี่ใดที่ขึ้นเป็นซี่แรก ข้อแปรงสีฟันที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร ข้อการแปรงฟันในข้อใดที่สามารถป้องกันฟันผุได้ดีที่สุด ทำให้นักเรียนขาดความรู้ในทั้ง 3 ข้อดังกล่าว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูขาดความรู้ในเรื่องทันตสุขภาพด้วย ดังผลการวิจัยของเจดจันทร์ศิริ โชติดิกล (2534) ที่พบว่าปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพที่สำคัญคือ ครูขาดความรู้ นอกจากนี้จากผลการวิจัยของโลเป เอ็ม.เจ และเฟรเซอร์ พี.เจ (1983) พบว่า ครูยังมีข้อมูลพื้นฐานไม่ค่อยถูกต้องนักในเรื่องอนามัยในช่องปาก ดังนั้นควรมีการให้ความรู้อย่างเป็นทางการโดยการบรรจุวิชาทันตสาธารณสุขไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนของสถาบันราชภัฏหรือสถาบันผลิตครู เพื่อเสริมสร้างความรู้และประสบการณ์ในการเรียนการสอนทันตสาธารณสุขให้กับครูก่อนจบออกไปเป็นครูประจำการ

จากสาเหตุเหล่านี้อาจทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความรู้ที่ต้องปรับปรุงในข้อคำถามดังกล่าว

1.2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้

1.2.1 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ด้านทัศนสุขภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยรวมนักเรียนชายมีความรู้แตกต่างจากนักเรียนหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงมีความรู้ด้านทัศนสุขภาพดีกว่านักเรียนชาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่จะมีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 11-12 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่นักเรียนหญิงเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น ส่วนนักเรียนชายจะเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นเมื่ออายุประมาณ 14 ปี (Morgan และ J.C. Coleman) ทำให้นักเรียนหญิงในวัยนี้เริ่มสนใจเกี่ยวกับสุขภาพของตนเองมากขึ้น ดังนั้นเมื่อครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทัศนสุขภาพตามหลักสูตรในกลุ่มส่งเสริมประสบการณ์ชีวิต หรือกิจกรรมอื่น ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความรู้ด้านทัศนสุขภาพให้กับนักเรียนเช่น การประกวดคำขวัญ การประกวดวาดภาพ การแข่งขันตอบปัญหาทัศนสุขภาพ การจัดนิทรรศการเรื่องฟัน ฯลฯ นักเรียนหญิงจึงให้ความสนใจและเกิดการเรียนรู้มากกว่านักเรียนชาย ทำให้นักเรียนหญิงมีความรู้ด้านทัศนสุขภาพดีกว่านักเรียนชายดังกล่าวซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภาพ กลีบบัว (2524) ที่พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับสภาวะสุขภาพของเหงือกและฟัน และความรู้ด้านทัศนสุขภาพของนักเรียนหญิงดีกว่านักเรียนชาย และจากการศึกษาของ ญัฐพงศ์ อนุวัตรรณรงค์ (2534) พบว่านักเรียนหญิงมีความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับทัศนสุขภาพดีกว่านักเรียนชาย

1.2.2 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ด้านทัศนสุขภาพระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร เป็นรายชื่อพบว่า มีความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกข้อคำถามโดยนักเรียนหญิงมีความรู้ดีกว่านักเรียนชาย ในทุกข้อคำถาม จำนวน 20 ข้อ คือ ข้อใดไม่ใช่หน้าที่ของฟัน ข้อใดคือส่วนประกอบของฟันที่ทำให้ปวดเมื่อฟันผุ ข้อฟันแท้ซี่แรกจะเริ่มขึ้นเมื่ออายุเท่าไร ข้อฟันแท้ในข้อใดที่ขึ้นเป็นซี่แรก ข้อสาเหตุของโรคฟันผุ ข้อลักษณะของฟันเริ่มผุ ข้ออันตรายที่เกิดจากโรคฟันผุ ข้อการรักษาโรคฟันผุที่ยังไม่มีอาการปวด ข้อการรักษาโรคฟันผุที่มีอาการปวดบวม ข้ออาการของโรคฟันผุที่ต้องรีบรักษา ข้อสาเหตุที่สำคัญของโรคเหงือกอักเสบ ข้ออาการของโรคเหงือกอักเสบ ข้อแปรงสีฟันที่ดีควมมี

ลักษณะอย่างไร ข้อวิธีแปรงฟันที่ถูกต้อง ข้อการแปรงฟันในข้อใดที่สามารถป้องกันฟันผุได้ดีที่สุด ข้อประโยชน์ของยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ ข้อประโยชน์ของการเคลือบหลุมร่องฟันด้วยสารพลาสติก ข้อการดูแลเหงือกและฟันที่สำคัญที่สุด ข้อการกระทำในข้อใดที่ไม่มีอันตรายต่อเหงือกและฟัน และ ข้ออาหารในข้อใดที่ช่วยเสริมสร้างให้กระดูกและฟันแข็งแรง

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพัฒนาการตามวัยของเพศหญิงวัยประถมศึกษาตอนปลาย ซึ่งจะรักสวยรักงาม เพราะโรคในช่วงปากโดยเฉพาะโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบนั้นมีผลโดยตรงต่อความสวยงาม และบุคลิกที่หน้าประทับใจ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุนทร ป้านสกุล (2530) และณัฐพงศ์ อนุวัตรรยรง (2534) ที่พบว่านักเรียนหญิงมีความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนชาย

1.2.3 เมื่อเปรียบเทียบความรู้ด้านทันตสุขภาพของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยส่วนรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมเรียนการสอนทันตสุขภาพของครูในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด ส่วนใหญ่ดำเนินตามแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ซึ่งกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และแผนการสอนทันตสุขภาพ ในคู่มือสำหรับครูในการปฏิบัติงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ และกองทันตสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกันจัดทำขึ้น เพื่อใช้ประกอบแผนการสอนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในทางปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าว อาจมีความคล้ายคลึงกัน รวมทั้งมีจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละแผนการสอน และจุดประสงค์ปลายทางที่กำหนดไว้อย่างแน่นอน ภายหลังจากที่กิจกรรมการเรียนการสอนสิ้นสุดลง ดังนั้น นักเรียนในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาดก็สามารถบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ในลักษณะเดียวกัน ซึ่งหมายความว่านักเรียนจะได้รับประสบการณ์ทางการเรียนรู้ที่เหมือนกัน นอกจากนี้สภาพสังคมที่เป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญก็มีลักษณะเดียวกัน รวมทั้งนี้การรวมกลุ่มของโรงเรียนประถมศึกษาในปัจจุบัน ก็มีวัตถุประสงค์ในการร่วมมือสนับสนุนในด้านวัสดุอุปกรณ์ กำลังงาน และกำลังความคิด ในการปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนภายในกลุ่ม ในลักษณะของการรวมกลุ่มโรงเรียนเช่นนี้ ทำให้ครูซึ่งอยู่ภายในกลุ่มโรงเรียนเดียวกัน ได้มีโอกาสประชุมทางวิชาการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และร่วมกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ซึ่งอาจส่งผลทำให้โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีลักษณะไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ระบบการบริหารงาน และการดำเนินโครงการกิจกรรมทางทันตสาธารณสุขก็ยังมีรูปแบบเดียวกัน องค์ประกอบทางด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคมของโรงเรียน

ทั้ง 3 ขนาด คือ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ เป็นสภาพเดียวกัน คือ เป็นสังคมเมืองซึ่งมีการพัฒนาและความเจริญในด้านต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ความรู้ด้านทัศนสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ไม่แตกต่างกัน ดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนทร ปานสกุล (2530) นักเรียนในโรงเรียนในเขตกับนอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลมีความรู้เกี่ยวกับทัศนสุขภาพไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ทักษะด้านทัศนสุขภาพ

ผลการศึกษาและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติด้านทัศนสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร โดยรวมเป็นรายด้านและเป็นรายข้อ ดังนี้

2.1 ระดับทัศนคติ

2.1.1 จากผลการวิจัย พบว่า โดยส่วนรวมแล้ว นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีทัศนคติด้านทัศนสุขภาพอยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

ประการแรก อาจเป็นเพราะกิจกรรมการเรียนการสอนทัศนสุขภาพ ซึ่งกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอแนะไว้ในแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ร่วมกับกองทันตสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข เสนอแนะไว้ในคู่มือสำหรับครูในการปฏิบัติงานโครงการส่งเสริมทัศนสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษานั้น เป็นกิจกรรมที่สร้างเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพที่ถูกต้อง โดยสรุปจะพบว่า ทัศนคติและการปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพจะได้รับการเน้นมากกว่าความรู้ด้านทัศนสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะเน้นทัศนคติทัศนสุขภาพมากเป็นอันดับหนึ่ง เนื่องจากนักเรียนในระดับนี้เริ่มมีความรู้สึกนึกคิด มีอารมณ์และมีรอยพิ่มพีใจหรือรอยประทับใจ สมควรที่จะได้รับปลูกฝังหรือเสริมสร้างทัศนคติด้านทัศนสุขภาพ เพราะทัศนคติจะทำให้ได้มาซึ่งความรู้และการปฏิบัติทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สุชาติ โสมประยูร, 2525: 51) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ มณฑิรา ขุนวงษ์ (2530) ก็พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนรัฐบาล กรุงเทพมหานคร มีทัศนคติอยู่ในระดับดี

ประการที่สอง การที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีทัศนคติด้านทัศนสุขภาพอยู่ในระดับดีอาจเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดา จากผลการวิจัยครั้งนี้

พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดา มารดา ซึ่งบิดา มารดา สามารถให้คำแนะนำสั่งสอนการปฏิบัติตนในทางทันตสุขภาพที่ดี นักเรียนจึงมีทัศนคติด้านทันตสุขภาพที่ดีตามตัวอย่างบุคคลในครอบครัวและผู้ปกครองไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของบุชบา จิรกุลสมโชค (2529) ที่พบว่ากลุ่มนักเรียนที่ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากพ่อแม่มีทัศนคติด้านทันตสุขภาพดีกว่ากลุ่มที่ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน

จากเหตุผลดังกล่าว น่าจะมีส่วนสนับสนุนให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีทัศนคติด้านทันตสุขภาพ อยู่ในระดับดี

2.1.2 จากผลการวิจัยทัศนคติด้านทันตสุขภาพ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนชาย และนักเรียนหญิง มีทัศนคติด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 ข้อ ดังนี้

1. การที่ฟันผุง่าย เนื่องจากมีแมงกินฟันอยู่ในปาก
2. เมื่ออายุมากขึ้นหรือวัยชรา ฟันก็จะหลุดไปตามธรรมชาติ
3. การบ้วนปากด้วยน้ำธรรมดาอาจกำจัดแผ่นคราบฟันได้
4. สารขัดฟันที่หยาบในยาสีฟันสามารถทำให้ฟันสึกได้

การที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีทัศนคติด้านทันตสุขภาพทั้ง 4 ข้อในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าครึ่งหนึ่งของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องซึ่งส่งผลให้ไม่เห็นความสำคัญของการป้องกันโรคในช่องปาก เพราะมีความเชื่อว่าฟันผุเนื่องจากมีแมงกินฟันอยู่ในปากและเมื่ออายุมากขึ้นหรือวัยชรา ฟันก็จะหลุดไปตามธรรมชาติ ทำให้เข้าใจผิดว่าไม่จำเป็นต้องป้องกันโรคในช่องปากเพราะฟันต้องหลุดไปอยู่แล้ว เมื่ออายุมากขึ้น ส่วนข้อการบ้วนปากด้วยน้ำธรรมดาก็อาจกำจัดแผ่นคราบฟันได้นั้น เป็นความเชื่อที่ไม่ถูกต้องเพราะการบ้วนน้ำธรรมดาสามารถกำจัดเศษอาหารบางส่วนได้เท่านั้นแต่ไม่สามารถกำจัดแผ่นคราบฟันได้เลย หรืออาจกล่าวได้ว่าการบ้วนปากไม่สามารถทดแทนการแปรงฟันได้ ซึ่งจากความเชื่อที่ไม่ถูกต้องนี้ก็ส่งเสริมให้เกิดโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบในเด็กนักเรียนได้สูง และในข้อสารขัดฟันที่หยาบในยาสีฟันสามารถทำให้ฟันสึกได้นั้นก็เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดฟันผุได้แม้จะแปรงฟันทุกครั้งหลังอาหารก็ตาม เนื่องจากสารขัดฟันที่หยาบจะทำลายเคลือบฟันให้สึกไป ทำให้เกิดการผุกร่อนได้ง่ายขึ้น ดังนั้น จึงควรมีการแก้ไขทัศนคติด้านทันตสุขภาพในทั้ง 4 ข้อที่กล่าวมาเพื่อส่งเสริมงานทันตกรรมป้องกันให้บรรลุวัตถุประสงค์และเพื่อให้นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 มีทัศนคติด้านทันตสุขภาพที่ดีขึ้น

2.2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติด้านทันตสุขภาพโดยส่วนรวมระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่นักเรียนหญิงมีทัศนคติด้านทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนชาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่จะมีอายุอยู่ในระหว่าง 11-12 ปี ซึ่งเป็นช่วงที่นักเรียนหญิงบางคนเริ่มย่างเข้าสู่วัยรุ่น โดยธรรมชาติแล้ว เด็กในวัยนี้จะสนใจเกี่ยวกับสุขภาพตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะถ้าเกี่ยวข้องกับความสะดวกสบาย เด็กหญิงจะให้ความสนใจมากเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นธรรมชาติของเพศหญิงที่สนใจและใฝ่หาความสะดวกสบาย ซึ่งทันตสุขภาพนับว่าเกี่ยวข้องโดยตรงกับความสวยงาม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักเรียนหญิงมีทัศนคติด้านทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนชาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของแมคเกอร์เกอร์ และคณะ (1994) ที่พบว่า นักเรียนหญิงจะมีทัศนคติต่อการแปรงฟันในด้านเหตุผลของความสวยงามมากกว่าการป้องกันโรค

2.3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติด้านทันตสุขภาพเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติด้านทันตสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงมีทัศนคติด้านทันตสุขภาพดีกว่าชายอาจเนื่องมาจาก

ประการแรก นักเรียนหญิงวัยประถมศึกษาปีที่ 6 เริ่มเข้าสู่วัยรุ่นเร็วกว่าชายจึงรักสวยรักงามมากกว่า โดยธรรมชาติแล้วเด็กวัยนี้จะสนใจเกี่ยวกับสุขภาพตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะทันตสุขภาพนับว่าเกี่ยวข้องกับสุขภาพ บุคลิกภาพและความสวยงามจึงทำให้นักเรียนหญิงมีทัศนคติด้านทันตสุขภาพดีกว่าชาย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของแมคเกอร์เกอร์และคณะ (1994) ที่พบว่านักเรียนหญิงแปรงฟันบ่อยครั้งกว่านักเรียนชาย และมีทัศนคติที่ดีต่อการแปรงฟันในด้านเหตุผลของความสวยงามมากกว่าการป้องกันโรค

ประการที่สอง ผู้อบรมสั่งสอนให้เกิดทัศนคติด้านทันตสุขภาพที่บ้านก็มักจะเป็นแม่ และที่โรงเรียนครูอนามัยโรงเรียนส่วนมากเป็นเพศหญิงดังนั้น อาจเป็นไปได้ว่าเพศหญิงก็จะใกล้ชิด และให้ความสนใจแก่นักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชาย รวมทั้งการพัฒนาการตามวัยที่ทำให้ให้นักเรียนหญิงสอนง่ายไม่ตื้อก็อาจเป็นแรงเสริมให้นักเรียนหญิงมีทัศนคติด้านทันตสุขภาพดีกว่าชายซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทร ปานสกุล (2530) ที่พบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติเกี่ยวกับทันตสุขภาพแตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาทัศนคติด้านทันตสุขภาพเป็นรายข้อจากผลการวิจัยพบว่านักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีทัศนคติอยู่ในระดับพอใช้ จำนวน 2 ข้อ ดังนี้

1. การที่ฟันผุง่าย เนื่องจากมีแมงกินฟันอยู่ในปาก
2. เมื่ออายุมากขึ้นหรือวัยชรา ฟันก็จะหลุดไปตามธรรมชาติ

จากทัศนคติด้านทันตสุขภาพทั้ง 2 ข้อนี้ทำให้นักเรียนชายไม่เห็นความสำคัญ
ของโรคในช่องปากเพราะเชื่อว่าไม่จำเป็นต้องป้องกันหรือเชื่อว่าโรคในช่องปากไม่สามารถป้องกัน
ได้

เมื่อพิจารณาทัศนคติด้านทันตสุขภาพเป็นรายชื่อจากผลการวิจัยพบว่า
นักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีทัศนคติอยู่ในระดับพอใช้จำนวน 1 ข้อ คือ

เมื่ออายุมากขึ้นหรือวัยชรา ฟันก็จะหลุดไปตามธรรมชาติ จากทัศนคติด้าน
ทันตสุขภาพข้อนี้ ทำให้นักเรียนหญิงไม่เห็นความสำคัญของการป้องกันโรคในช่องปาก

จากทัศนคติที่ไม่ถูกต้องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งนักเรียนชาย
และนักเรียนหญิงดังกล่าวนี้ทำให้อัตราโรคฟันผุโรคเหงือกอักเสบในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี
ที่ 6 ยังคงสูง และมีแนวโน้มการเกิดโรคจะสูงขึ้นอีกซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุคนธ์ บรมธนรัตน์
และวารุณี อารีราษฎร์ (2534) พบว่า นักเรียนร้อยละ 93.44 จำเป็นต้องได้รับการขูดหินน้ำลาย
เนื่องจากเป็นโรคเหงือกอักเสบ และจากการศึกษาของอาภา คັນสนียาวิช (2535) พบว่าในกลุ่ม
อายุ 12 ปี มีฟันผุร้อยละ 90.6 ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพ ครั้งที่ 4 พ.ศ.
2537 ของกระทรวงสาธารณสุขที่พบโรคฟันผุร้อยละ 53.9 และโรคเหงือกอักเสบร้อยละ 97.7

2.4 การเปรียบเทียบทัศนคติด้านทันตสุขภาพโดยส่วนรวมระหว่างนักเรียนใน
โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัย
สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และ
โรงเรียนขนาดใหญ่ อยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคมเดียวกัน คือเป็นสังคมเมืองที่ถึงแม้จะมีความ
แตกต่างด้านการศึกษา อาชีพ และฐานะของครอบครัวของผู้ปกครองนักเรียน แต่จากสภาพสังคมที่
ทั้งพ่อและแม่มีภาระงานนอกบ้าน นักเรียนต้องอยู่กับพี่เลี้ยง ซึ่งมักมีระดับการศึกษา และฐานะใกล้เคียงกัน
รวมทั้งการขยายบริการด้านทันตสุขภาพทั้งของภาครัฐ และเอกชนในการดำเนินงานตาม
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาทันตสาธารณสุขใน
หลายรูปแบบ การมีทันตบุคลากรที่มีอัตราส่วนต่อประชากรสูง ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
ดังกล่าวก่อให้เกิดทัศนคติทางทันตสุขภาพที่ถูกต้องและไม่แตกต่างกันนอกจากนี้ยังมีเหตุผลด้าน
หลักสูตร แผนการเรียนการสอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต การรวมกลุ่มของโรงเรียน
ขนาดต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้วในเรื่องความรู้ด้านทันตสุขภาพ ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนในเขต
กรุงเทพมหานคร มีทัศนคติด้านทันตสุขภาพไม่แตกต่างกันดังกล่าว

เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติด้านทันตสุขภาพระหว่างนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่เป็นรายข้อพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ข้อ ได้แก่

1. การเอาใจใส่ดูแลเหงือกและฟันถือเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกคนต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ
2. การแปรงฟันด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์สามารถป้องกันฟันผุได้

โดยนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีทัศนคติด้านทันตสุขภาพในข้อการแปรงฟันด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์สามารถป้องกันฟันผุได้ ดีกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในโรงเรียนขนาดเล็กใช้งบประมาณน้อยในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการแปรงฟัน เช่น การจัดซื้อยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ทำให้นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก แปรงฟันได้ทั่วถึงและสม่ำเสมอมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง การปฏิบัติด้านทันตสุขภาพที่ถูกต้องจะช่วยเสริมสร้างให้เกิดทัศนคติที่ดี ทำให้นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีทัศนคติด้านทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดกลาง

3. การปฏิบัติด้านทันตสุขภาพ

ผลการศึกษาและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร โดยรวมเป็นรายด้านและเป็นรายข้อ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 ระดับการปฏิบัติ

3.1.1 จากผลการวิจัยพบว่า โดยส่วนรวมแล้ว นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพ อยู่ในระดับค่อนข้างดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

การปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 ที่ใช้กลวิธีการสาธารณสุขมูลฐานเข้าสู่โรงเรียน ซึ่งเรียกว่าโครงการเฝ้าระวังทางทันตสุขภาพในนักเรียนประถมศึกษา ที่มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นด้านการป้องกันโรคในช่องปาก ร่วมกับกลวิธีการพึ่งพาตนเอง โดยให้ครูเป็นผู้ดำเนินงานเฝ้าระวังโรคและป้องกันโรคในช่องปาก ในขณะที่เดียวกันกิจกรรมต่าง ๆ สนับสนุนให้นักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานทันตสาธารณสุขในโรงเรียน เช่น การอบรมผู้นำนักเรียนด้านสาธารณสุข การจัดทำโครงการที่ช่วยน่องทางทันตสาธารณสุข โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน เนื่องจากวัยประถมศึกษาปีที่ 6 นี้ นักเรียนจะเริ่ม

มีพัฒนาการทางด้านร่างกายจิตใจและสังคม เข้าสู่วัยรุ่นที่เพื่อนมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติ จึงมีการสอดแทรกกิจกรรมทันตสาธารณสุขลงไป ด้านความร่วมมือจากทางบ้านหรือผู้ปกครอง เช่น การจัดตั้งกองทุนยาสีฟัน-แปรงสีฟันในโรงเรียนที่ให้ผู้ปกครองเข้ามาเป็นที่ปรึกษา เป็นต้น ปัญหาโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบในนักเรียนประถมศึกษาที่สูงนั้น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 แผนงานทันตสาธารณสุขยังต้องดำเนินงานต่อให้การปฏิบัติมีคุณภาพ และเน้นทางด้านป้องกันให้มากขึ้นเพื่อให้การปฏิบัติที่ค่อนข้างดี สามารถป้องกันโรคในช่องปากได้อย่างจริงจัง ประกอบกับ ในการดำเนินงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่การเผยแพร่ทันตสุขภาพเป็นครั้งคราว การจัดป้ายนิเทศ หรือการจัดนิทรรศการ การบำบัดรักษาเบื้องต้น การส่งต่อผู้ป่วย การแปรงฟันในโรงเรียน การใช้ยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ และสถานที่สำหรับทำกิจกรรมด้านทันตสุขภาพ การควบคุมอาหารที่มีผลเสียต่อทันตสุขภาพ การจัดหาและดูแลรักษาเครื่องมือและเวชภัณฑ์ทางทันตกรรม การจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการให้ความรู้ด้านทันตสุขภาพ และการเฝ้าระวังทันตสุขภาพในเด็กวัยประถมศึกษา กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ จะส่งผลให้นักเรียนมีการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพค่อนข้างดี เพราะนักเรียนได้เห็นตัวอย่าง ได้ลงมือปฏิบัติ และอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมทางด้านทันตสุขภาพที่ถูกต้อง ซึ่งตรงกับที่ สุชาติ โสมประยูร (2525:47) กล่าวไว้ว่า “การเห็นตัวอย่างที่ดี การอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ หรือบรรยากาศที่เป็นกันเอง รวมทั้งการจัดกิจกรรมในห้องเรียนอย่างเหมาะสม ย่อมจะช่วยให้เด็กมีทัศนคติทางด้านสุขภาพดีขึ้นได้โดยทั่วไป” ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้การปฏิบัติด้านทันตสุขภาพของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างดีดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เฉลา เพียรชอบ (2528 อ้างใน สำเร็จ วงษ์เผือก) ที่พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร ดูแลสุขภาพตนเองอยู่ในเกณฑ์ดี

3.1.2 การปฏิบัติด้านทันตสุขภาพเป็นรายข้อ จากผลการวิจัยพบว่าการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงยังมีข้อที่นักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจได้แก่ข้อ ฉันทันแปรงฟันหลังอาหารเช้า เหตุผลใช้การบ้วนปากแทนการแปรงฟันและไม่มีเวลาแปรงฟันเพราะรับประทานอาหารเช้าในรถ ข้อฉันทันแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน เหตุผลคือในบางโรงเรียนไม่มีโครงการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันในข้อ ฉันทันรักษาแปรงสีฟันไว้ที่โรงเรียนโดยแขวนไว้ในที่แห้งง่ายไม่อับชื้นเหตุผลคือไม่มีโครงการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันโรงเรียน ข้อ 12 ฉันทันดื่มน้ำหวาน หรือน้ำอัดลมขณะอยู่ที่บ้าน แสดงถึงเหตุผลด้านการโฆษณาที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กนักเรียนได้มากกว่าสื่อด้านการป้องกันโรคในช่องปากของกระทรวงสาธารณสุข ข้อฉันทันดื่มน้ำหวาน หรือน้ำอัดลมขณะอยู่ที่

โรงเรียน แสดงให้เห็นว่าการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนยังไม่เอื้อต่อการป้องกันโรคในช่องปาก ข้อค้นใช้ไหมขัดฟัน แสดงให้เห็นว่านักเรียนวัยประถมศึกษารู้จักและใช้ไหมขัดฟันน้อยมากซึ่งทำให้เกิดฟันผุตามประวัติของฟัน และทำให้เกิดเหงือกอักเสบจากแผ่นคราบฟันบริเวณซอกฟันอีกด้วย ข้อค้นไปตรวจฟันกับหมอฟันปีละ 2 ครั้ง แม้ว่าจะไม่มีอาการผิดปกติแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมไปรับบริการทันตกรรมจากสถานบริการทันตกรรมยังมีน้อยซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพครั้งที่ 4 พ.ศ.2537 ที่พบว่า เด็กนักเรียนวัยประถมศึกษาที่มีพฤติกรรมแปรงฟันไม่สม่ำเสมอและไม่สะอาด, มีการแปรงฟันมากกว่าวันละ 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10 การบริโภคอาหารว่างประเภทน้ำอัดลม ขนมบรรจุถุง คุกกี้ ขนมหวานไทย และลูกอมซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของโรคฟันผุ และพฤติกรรมไปรับบริการทันตกรรมจากหมอฟันยังมีน้อยมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจากรุวรรณ ตันกูรอนันท์, ปิยวัฒน์ พันธุ์โกศล (2539) พบว่า นักเรียนกลุ่มที่มีคะแนนการแปรงฟันต่ำที่สุด และความถี่ของการบริโภคอาหารว่างสูงสุดมีค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด สูงที่สุดในขณะที่นักเรียนกลุ่มที่มีคะแนนการแปรงฟันสูงที่สุด และความถี่ของการบริโภคอาหารว่างต่ำที่สุด มีค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด ต่ำที่สุด

3.2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติ

3.2.1 จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยรวมนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงมีการปฏิบัติดีกว่านักเรียนชาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บางคนเริ่มย่างเข้าสู่วัยรุ่น โดยธรรมชาติของเด็กในวัยนี้ จะสนใจสุขภาพตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวข้องกับความสุขความงาม ดังเช่นที่กล่าวไว้แล้วในข้อ 1.2 และ 2.2 ส่วนนักเรียนชายจะยังไม่สนใจสุขภาพตนเองมากนัก เนื่องจากยังอยู่ในช่วงของวัยเด็กตอนกลาง (ชายอายุ 6-13 ปี) โดยธรรมชาติแล้ว เด็กชายในวัยนี้จะชอบเล่นสนุก โลกโผน ชอบการแข่งขัน ผจญภัย มักไม่ค่อยสนใจสุขภาพตนเอง ไม่สนใจความสุขความงาม เพราะมีความคิดว่าเป็นเรื่องของผู้หญิง นอกจากนี้ ตามวัฒนธรรมในการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย เด็กหญิงมักจะได้รับ การอบรมเลี้ยงดูให้เป็นผู้มีความละเอียดอ่อน มีมารยาทงาม วาจาไพเราะ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย รักสวยรักงาม ซึ่งเป็นลักษณะของ“กุลสตรีไทย” ดังที่เบเนดิก (Benedict 1952: 44 อ้างถึงใน สุมันส์ จิตพิทักษ์, 2520: 6) ได้ศึกษาไว้ว่า เด็กหญิงไทยได้รับการเลี้ยงดูอย่างเข้มงวดกวดขันในการทำกิจกรรมทุกอย่าง และถูกกำหนดให้มีความรับผิดชอบตั้งแต่อายุยังน้อยอีกประการหนึ่งก็คือ

เด็กหญิงไทยจะมีลักษณะที่เรียกว่า “หัวอ่อน” ซึ่งเป็นผลมาจากวัฒนธรรมในการอบรมเลี้ยงดูเช่นกัน กล่าวคือ มักจะไม่ค่อยปฏิเสธหรือโต้แย้ง แต่จะปฏิบัติตามคำสั่งคำแนะนำของผู้ใหญ่หรือบุคคลที่เคารพนับถือ ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะผิดไปจากเด็กชาย ดังนั้น ในเรื่องของการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ ซึ่งได้รับการอบรมสั่งสอน ได้รับการแนะนำ หรือประสบการณ์จากทางโรงเรียน อันเป็นผลมาจากการดำเนินโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา เด็กหญิงจึงมีความใส่ใจที่จะปฏิบัติมากกว่าเด็กชาย ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้การปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพของนักเรียนหญิงดีกว่านักเรียนชายดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุรีย์ จันทรมโกลี และ คณะ (2528: บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่า ในด้านการปฏิบัติตัวด้านสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, 6 และที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพศหญิงปฏิบัติดีกว่าเพศชาย และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เฉลา เพียรชอบ (2528) ซึ่งพบว่า นักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดูแลสุขภาพตนเองดีกว่านักเรียนชาย

3.2.2 จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงเป็นรายข้อพบว่านักเรียนหญิงมีการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนชาย ซึ่งจากผลการวิจัยของชุตินา ไตรรัตน์จรกุล และคณะ (2534) พบว่าในฟันแท้เด็กหญิงมีค่าเฉลี่ยผุ ถอน อุด สูงกว่าชายตั้งแต่ปี 2513-2528 ยกเว้นปี 2531 แสดงให้เห็นว่าแม้ว่านักเรียนหญิงจะมีการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนชายแต่นักเรียนหญิงก็มีนิสัยชอบรับประทานอาหารว่างมากกว่านักเรียนชาย และถ้ามองในแง่ของคุณภาพ และประสิทธิภาพการแปรงฟันแล้วแสดงว่าไม่แตกต่างกัน คือแปรงฟันไม่สะอาด และไม่สม่ำเสมอ จึงทำให้อัตราฟันผุ ถอน อุด สูงดังกล่าว

3.3 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจากมีปัจจัยต่าง ๆ ที่เชื่อว่าการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพได้ดีเหมือน ๆ กัน หลักสูตรการเรียนการสอนเดียวกัน สภาพแวดล้อมทางสังคมเหมือน ๆ กัน รวมไปถึงมีแหล่งข่าวสารความรู้ด้านทันตสุขภาพ แหล่งบริการด้านทันตสุขภาพ สื่อสารมวลชนต่าง ๆ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น ยาสีฟัน แปรงสีฟัน น้ำดื่ม น้ำใช้ สถานที่แปรงฟัน เป็นต้น ทำให้ทางด้านการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน การแข่งขันเพื่อสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียน การรณรงค์ทางด้านทันตสุขภาพ การบริหารงานโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพที่เป็นไปในลักษณะเดียวกัน รวมทั้งจากสถิติการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพแหล่งชาติครั้งที่ 4 พ.ศ.2537 พบว่าเด็กวัยประถมศึกษา

เป็นโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบสูงในทุกโรงเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งปัญหาที่พบคือปัญหา ด้านการแปรงฟันน้อยกว่าวันละ 2 ครั้ง และไม่ถูกวิธี ปัญหาการมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารว่าง ประเภทน้ำอัดลม ขนมบรรจุถุง ลูกก๊ี้ ขนมหวานไทย และลูกอม และปัญหาพฤติกรรมการรับ บริการทันตกรรมจากหมอฟันยังน้อยมาก ทำให้การปฏิบัติในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนโดยส่วนรวมมีความรู้ด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับค่อนข้างดี มีทัศนคติด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับดี และมีการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับค่อนข้างดี ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอแนะดังนี้

1. ในหลักสูตรประถมศึกษาซึ่งมีแผนการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องฟัน ควรเน้นเรื่องฟันกรามแท้ซี่ที่ 1 ที่ขึ้นเป็นซี่แรก ลักษณะของแปรงสีฟันที่ดี และการแปรงฟันในข้อที่สามารถป้องกันฟันผุได้ดีที่สุด นักเรียนยังขาดความรู้ ควรจึงควรให้ความรู้ด้านทันตสุขภาพโดยเน้นในข้อดังกล่าว

2. การให้ความรู้ผู้ปกครองเพื่อความร่วมมือด้านการป้องกันโรคในช่องปาก โดยทำโครงการระยะยาวต่อเนื่องทุกปีการศึกษาให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนประถมศึกษา เช่น การจัดโครงการให้ความรู้ด้านทันตสุขภาพแก่ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการประสานงานกับโรงเรียนจัดโครงการในช่วงวันปฐมนิเทศหรือมอบตัวนักเรียน เป็นต้น

3. กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการ ควรจัดให้มีการอบรมครูอนามัยโรงเรียน ครูประจำชั้นและครูคณะทำงานด้านอนามัยโรงเรียนเป็นประจำทุกปีเพื่อฟื้นฟูความรู้เดิม เสริมสร้างความรู้ใหม่ ๆ และเป็นการกระตุ้นให้การดำเนินโครงการทันตสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง

4. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการร่วมมือประสานงานทั้งระหว่างผู้ปฏิบัติงานและระหว่างกระทรวง ลดขั้นตอนการทำงานที่ยุ่งยากลง มีการประสานงานระหว่างบ้านและโรงเรียนเพื่อให้เข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการทันตกรรมป้องกันและผลที่กระทบต่อสุขภาพนักเรียน

5. ควรมีการประเมินผลและนิเทศงาน โครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียน ประถมศึกษาอย่างเป็นระบบและเน้นด้านคุณภาพให้มากขึ้น ได้แก่ การแปรงฟันหลังอาหารทันที และการแปรงฟันก่อนนอน การไปตรวจสุขภาพช่องปากประจำปี

6. กระทรวงสาธารณสุขควรสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ด้านการให้ความรู้ในเรื่องการตรวจฟันด้วยตนเอง การป้องกันโรคในช่องปากให้มากขึ้น

7. ควรเน้นการเพิ่มทัศนคติของนักเรียนที่อยู่ในระดับดีให้ดีตลอดไป โดยโรงเรียนเป็นผู้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ด้านทันตสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ

8. ควรส่งเสริมการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพที่ถูกต้องให้มากขึ้นทั้งในด้านการจัดกิจกรรมแปรงฟันอย่างสม่ำเสมอตลอดทุกปีการศึกษา การจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เหมาะสมและสะดวกต่อการแปรงฟัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยพฤติกรรมทันตสุขภาพของครู เพราะครูเป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์แนวคิด วิธีการต่าง ๆ สู่นักเรียน

2. ควรมีการวิจัยหารูปแบบที่มีการร่วมมือประสานงานกันในระหว่างบ้าน และโรงเรียน เพราะในการวัดสภาพแวดล้อมนั้นควรสัมพันธ์กันทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน เพื่อเด็กจะได้มีพฤติกรรมทันตสุขภาพที่ถูกต้องและยั่งยืน

3. ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนทางทันตสุขภาพ ไปดำเนินกิจกรรมในโรงเรียนต่าง ๆ ในทุกสังกัดเพราะการดำเนินกิจกรรมเพื่อช่วยเพื่อนทางทันตสุขภาพ

มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพของนักเรียนวัยประถมศึกษา ถ้ามีรูปแบบที่ดีและเหมาะสม

4. การดำเนินงานโครงการเฝ้าระวังทัศนสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาควร จะ ประสาน และส่งเสริมให้นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมให้มากขึ้น เพื่อเสริมสร้างให้เด็ก มีความรู้ ทักษะ รวมทั้งการปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพดีถูกต้องทั้งที่บ้านและโรงเรียน

5. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาการปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพ โดยการสังเกตและการทดลอง เพื่อเปรียบเทียบการวิจัยที่ใช้แบบสอบถามเพียงอย่างเดียว